

Kopsavilkums noslēguma darbam „**Baltalkšņa *Alnus incana* (L.) Moench audžu veģetācijas novērtējums upju krastos Latvijā**”

Amanda Zeltiņa, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Meža fakultāte, maģistra studiju programma „Meža ekoloģija un mežkopība”, 1.kurss.

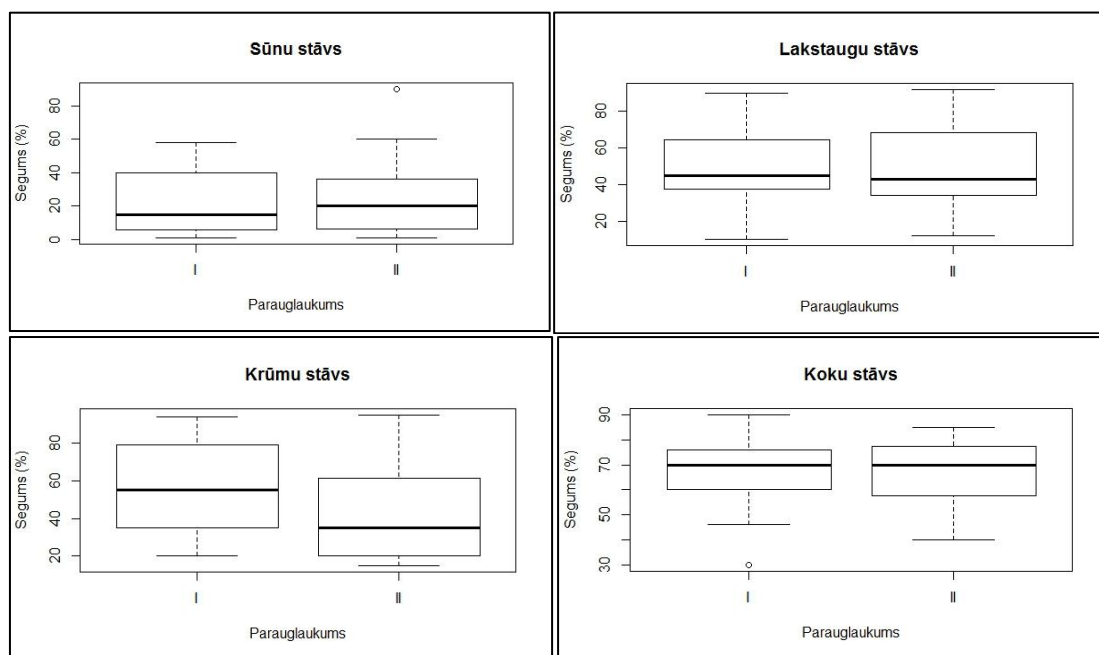
Augu sugu sabiedrības upju krastos ir nozīmīgs dabiskās ainavas elements un tās funkcionē kā saskares zonas starp ūdens un sauszemes ekosistēmām. Tādējādi sastopamās augu sugu sabiedrības kalpo kā vides stāvokļa indikators gan sauszemes, gan ūdens ekosistēmās. Krastmalu augu sabiedrībās ir augsta sugu bagātība, kas nodrošina augstu produktivitāti, biomasas apjomu. Kā arī meži upju krastos funkcionē kā dzīvotnes, un pārvietošanās koridori dažādām sugām. Dabisko traucējumu ietekmes rezultātā (sezonālo plūdu vai sausuma perioda ietekmē), krastmalu mežaudzēs, mainoties mikroklimatam, izmainās arī augu sabiedrību sastāvs un bagātība (Jansson et al., 2007). Krastmalu mežu veģetācija ietekmē upju krastos notiekošos procesus, piemēram, krasta eroziju samazina krūmu stāvs (Kreutzweiser & Capell, 2001), bet sedimentus visintensīvāk uzkrāj dažādas zālaugu grupas.

Latvijā baltalkšņu meži aizņem 7% no visām mežu platībām. Krastmalu baltalkšņu meži bieži izveidojas, aizaugot lauksaimniecības zemēm. Šādus mežus raksturo vienvēidīgas audzes struktūra, bagātīgs krūmu stāvs ar parastās ievas, gobas un dažādu kārķļu sugu piemistrojumu, lakstaugu un sūnu stāvos nav sastopama liela sugu daudzveidība.

Pētījuma mērķis bija novērtēt baltalkšņa audzes Latvijā dažādos attālumos no upju krasta. Kā arī veikt salīdzinājumu vai ir vērojamas augu sugu izmaiņas dažādos attālumos (10-30m un 60-80m) no upes krasta. Kopumā ierīkoti 30 parauglaukumi. Eksperimentālo datu ieguvei tika izvēlētas piecas upes: Svētupe, Vitrupe, Korģe, Sidrabe un Zaņa. Krastmalu mežos ierīkotas trīs transekte (attālums starp transektēm 1 km) un katrā transektē divi parauglaukumi (10 - 30 m un 60 - 80m attālumā no upes krasta). Katra parauglaukuma izmērs ir 20×20m (400m²). Katrā parauglaukumā tiks veikta veģetācijas uzskaitē izmantojot Brauna – Blankē metodi. (Pakalne un Znotiņa,1992). Novērtēts sūnu stāva (E0), lakstaugu stāva (E1), krūmu stāva (E2) un koku stāva (E3) katras sugas un kopējais stāva projektīvais segums procentos (%). Ievāktie dati apkopotī tālākai apstrādei. Datu statistiskā apstrāde veikta izmantojot datorprogrammu R (R Development core team, 2013).

Kopumā uzskaitītas 196 sugas, no kurām sūnu stāvā – 27, lakstaugu stāvā – 116, krūmu stāvā – 15 un koku stāvā – 16 sugas.

Kopējā projektīvā seguma analīze pa parauglaukumiem un veģetācijas stāviem, liecina, ka vismazākais sugu projektīvais segums ir sastopams sūnu stāvā tuvāk upes krastam (1.attēls). Prētēji tam vislielākais sugu segums (%) ir sastopams koku, krūmu un lakstaugu stāvos tuvāk upes krastam (1 attēls).

1.attēls. Kopējais sūnu, lakstaugu, krūmu un koku stāvu projektīvais segums parauglaukumos pa veģetācijas stāviem.

Kopumā krastmalu mežos veģetācijas izmaiņas attālumam uz sūnu, lakstaugu un krūmu stāvu sugu projektīvo segumu pastāv starp A un C objektu grupām. Kā arī jāmin, ka faktora joslas ietekme uz sūnu, lakstaugu, krūmu un koku stāva projektīvo segumu nav būtiska.

Darbs izstrādāts LVFA finansētā projekta "Mežaudzes sniegto pakalpojumu novērtējums uz saldūdens ekosistēmām" ietvaros.